

Альона Лещенко

ЛЕЩЕНКО Альона Михайлівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Херсонської державної морської академії. Сфера наукових інтересів – релігієзнавство, психологія релігії, естетика.

ФЕНОМЕН РЕЛІГІЙНОГО РЕЗОНАНСУ

Визначаються фактори, які, при формальній наявності однаково діючих обставин та механізмів, у процесі сприйняття людьми творів християнського сакрального мистецтва, зумовлюють вибірковість цього впливу на кожну людину. Доводиться, що виникнення обопільного взаємозв'язку між людиною-реципієнтом та сенсом, який транслюється твором християнського сакрального мистецтва, забезпечує ефект прийняття нею ідей християнського віровчення закладених у мистецьких творах. Цей процес реалізовується через резонанс, за видом релігійний. Його функції виявляються у стимулюючій синхронізації дії механізмів інтеріоризації та екстраполяції християнського сакрального сенсу з наступним прийняттям людиною сакрального сенсу.

***Ключові слова:** християнське сакральне мистецтво, система, резонанс, релігійний резонанс.*

Мистецтво було і залишається складною та своєрідною формою світогляду. Воно спонукає людину до переживання, збуджує до дії, транслює певні сенси тощо. Ще більш унікальним феноменом є сакральне мистецтво, яке використовується різними релігійними вченнями, а в християнстві є, взагалі, невід'ємною складовою релігійного життя. Впливовість християнського сакрального мистецтва на людину є беззаперечною і цей факт був відомим ще з часів Отців церкви. Але, при цьому, залишаються невідомими фактори, які, при формальній наявності однаково діючих обставин та механізмів, у процесі сприйняття людьми творів християнського сакрального мистецтва, зумовлюють вибірковість цього впливу на кожну людину. Вибірковість впливу підтверджується не лише емпіричними даними про те, що значна частина прихожан не стає носієм ідеї християнства, хоча за традицією в період основних релігійних свят, як правило, обов'язково приходять до Храму. Разом з тим, не усі, хто приходять до Храму та має мож-

ливість, безпосередньо, сприймати твори християнського сакрального мистецтва, сприймають та приймають його сакральну сутність. Відповідно, залишається певна кількість людей достатньо байдужих до сакральності їх сенсу. (У даному випадку, не приймаємо до уваги фактор простої естетичної насолоди людини рівнем майстерності творців християнського мистецтва, оскільки ця насолода не пов'язана з високим нумінозним почуттям, почуттям духовної єдності з Богом, з Вищими силами, з визнанням їх могутності та величності. Між тим, всі ці люди також є носіями специфічних психічних механізмів, які можуть дозволити їм сприймати сакральну суть творів мистецтва з наступним увіруванням та підлаштуванням власного життя, відповідно до вимог християнської релігії, забезпечуючи, таким чином, коеволуційний ефект). Серед цих механізмів маємо на увазі художню рецепцію, художню рефлексію, зміну мети життя на мотив життєдіяльності, інтеріоризацію та екстраполяцію тощо. Але ці механізми, саме у таких людей, не зумовлюють зміни їх світовідчуття на релігійне.

Метою дослідження є виявлення об'єктивно існуючих закономірностей, які дозволяють одній людині сприймати привабливі, тобто консонантні, за своєю суттю, ознаки художнього сакрального образу та відповідно реагувати на його символічну сутність, добровільно підкорюючись їх сакральному сенсу, а іншій людині – не дозволяють. Звідси, основним завданням є визначення факторів, що, у даному випадку, зумовлюють принципи екстраполяції християнського сакрального сенсу, як різновиду екстраполяції, з закріпленням у майбутньому ефекту подальшого співрозвитку, а які, навпаки, заважають.

Науковою базою дослідження послуговували роботи науковців, які пояснюють закономірності розвитку сакрального мистецтва: С. Абрамович, В. Головей, Т. Буркхардт, Р. Жерар, М. Еліаде, Ф. Шуон, Є. Яковлев, інші; визначають специфіку мистецтва та процес сприйняття його творів людиною: С. Аверінцев, В. Асмус, В. Бичков, Л. Виготський, М. Ліфшица, О. Лосєв, інші. Теоретико-методологічною базою дослідження проблеми розвитку та саморозвитку виступають психологічна теорія особистості О. Леонтєва, принципи системного підходу П. Анохіна, О. Бодальова, Б. Ломова, А. Маслоу, К. Судакова та інших. Також, акцентуємо увагу на основних позиціях наукової педагогіки тому, що вони дозволяють розглядати людину, що приходить до Храму, не як об'єкт зовнішнього впливу, а як суб'єкт релігійного самовпливу, самовдосконалення та духовного саморозвитку. Згідно до висновків вчених-педагогів щодо наслідків процесу саморозвитку, у структурі особистості людини, яка перетворюється на суб'єкт свідомого самовпливу, є доцільним чекати появу нових соціально доцільних особис-

тісних ознак. При цьому, в ролі суб'єкта виступає «не психіка людини, а людина, що володіє психікою, не ті чи інші її психічні властивості, види активності тощо, а сама людина – що діє, спілкується та інше» [1, с. 15].

Виходячи з того, що образи сприйняття, за суттю, інтерпретуються як деякі реальності у вигляді «стоячих хвиль», польових структур, чистих форм поза певної речовини, що у процесі відображення людиною явищ навколишнього середовища входять з нею у резонансну взаємодію [2, с. 109], можемо припустити, що підкорення, тобто психологічне пристосування людини до суті сакрального сенсу християнського художнього образу сприйняття, зумовлюється певними механізмами на основі їх синхронізації, співзвучності, гармонізації та відповідної тотожності, і можуть реалізуватися завдяки явищу «резонанс». У тому, що таке припущення може бути висунуте, переконують дослідження ряду вчених, зокрема О. Ухтомського, який є автором резонансної теорії нервового проведення [3, с. 50-55] та інші.

Так, О. Ухтомський довів, що для центральної нервової системи людини, у процесі відображення її мозком явищ дійсності, є характерними резонансна взаємодія між його різними центрами. На основі такого факту, О. Дубров і В. Пушкін приходять до висновку, що «ця ідея резонансних процесів у нервовій системі... дозволяє припустити, що між складовими частинами системи інтелектуальної саморегуляції здійснюються інформаційні взаємодії, за типом близькі до резонансних... Можна було би привести багато прикладів резонансного управління, а відповідно і хвильового кодування у психічній діяльності» [2, с. 34-35, 40].

Отже, можна припустити, що якщо у процесі сприйняття людиною змісту християнського сакрального твору мистецтва, з певних причин, не відбувається резонансна синхронізація – за нашим визначенням «релігійний резонанс», то це заважатиме актуалізації процесів інтеріоризації та екстраполяції християнського сакрального сенсу та як наслідок, повноцінному глибокому впливу творів християнського сакрального мистецтва на емоційно-почуттєву сферу людини. У такому випадку сприйняття людиною змісту твору християнського сакрального мистецтва буде обмежуватися виникненням лише суто естетичних почуттів, чи зовсім не знаходити відгуку в емоціях та почуттях.

Безапеляційним є значення безпосередньої активності людини у процесі її саморозвитку тому, що «кожна особистість може бути об'єктом дійсного виховання лише у випадку, коли вона одночасно є суб'єкт цього виховання, яке все більше перетворюється на самовиховання... Звичайно, формування особистості здійснюється у процесі

засвоєння всієї людської культури, але таке засвоєння... передбачає самостійну й все більш активну діяльність (ігрову, навчальну, трудову <...>) кожного <...> підлітка, юнака, дорослого тощо» [1, с. 22]. Оскільки людина самостійно, на суто добровільних підставах, звертається до творів християнського сакрального мистецтва, в межах нашої концепції, вона, згідно особистісно-орієнтованого підходу, повинна розглядатись як суб'єкт релігійного самовпливу, а твори християнського сакрального мистецтва – засобом цього самовпливу. Відповідно, разом ці елементи утворюють живу динамічну систему лінійного типу, а саме «людина як суб'єкт релігійного самовпливу – твір християнського сакрального мистецтва як засіб». Тож, треба проаналізувати відношення явища «резонанс» до характеру зв'язку, що утворюється між елементами цієї системи. Для цього є необхідним визначити сутність явища «резонанс», зокрема «релігійний резонанс», його основні ознаки, специфіку, механізми, умови тощо, в першу чергу з точки зору системно-цілісного та системно-синергетичного підходів.

Широко відомо, що термін «резонанс» (франц. resonance, от лат. resono – відгукуюсь) прийшов з фізики і під ним розуміється частотно-вибірковий відгук системи, що має коливатися та відгукуватися на періодичний зовнішній вплив інших об'єктів. Наслідком такого відгуку є значне зростання амплітуди стаціонарних коливань з тенденцією наближення та співпадіння з амплітудою об'єкту, що впливає на нього. Для нашого дослідження має значення визначення сутності цього явища, що дається вченими в інших галузях наукового знання, зокрема психології, біології, педагогіки, соціології тощо. Тому, більш наближеним, за змістом, до теми дослідження вважаємо таке його визначення: «Резонансом називається явище виникнення та посилення коливань будь-якого тіла чи його частини під дією зовнішньої сили, яка пробуджує ці коливання, частота впливу якої співпадає з власною резонансною частотою даного тіла» [4]. Вчені визначають значну кількість видів резонансу, зокрема нейробиологічний, політичний, психологічний, педагогічний, комунікативний тощо.

Під явищем нейробиологічного резонансу, А.-В. Бурова розуміє «феномен підвищення активності мозку, що навчається, який повторює картину активності мозку, який навчає – резонанс патерів активності мозку» [5, с. 131]. На основі проведення експериментальної роботи та аналізу отриманих результатів вона прийшла до висновків, що «спостереження активності мозку електрофізіологічним методом визначення інтенсивності церебрального енергетичного обміну за допомогою реєстрації та аналізу рівня постійного потенціалу головного мозку... дозволило виявити феномен резонансу цих патерів в комуні-

кації». Більш того, А.-В. Бурова робить висновок про те, що в механізмі, який забезпечує феномен резонансної активності головного мозку людини, приймають участь дзеркальні нейрони. Завдяки отриманим науковим даним про сутність, механізми та умови виникнення нейробіологічного резонансу у людини, у процесі її пізнавальної діяльності, вчена пропонує розглядати цей механізм в якості засобу щодо оптимізації внутрішньої роботи людини над собою, внутрішнього більш високоефективного управління та організації власного нового знання [5, с. 131 – 132]. Особливо значимим є висновок вченого про те, що в забезпеченні механізму нейробіологічного резонансу важливу роль відіграють не лише дзеркальні нейрони. Автор передбачає, що у цьому процесі є вкрай значущими також і інші фактори, зокрема нейробіологічні, психологічні, соціально-культурні та інші. Разом з тим, А.-В. Бурова пояснює, що їх кількість складає труднощі на шляху подальшого вивчення цього механізму. Вчена бачить перспективність актуалізації резервних нейробіологічних резонансних механізмів головного мозку людини, а тому зазначає, що є «... дуже важливою можливістю сформулювати специфічну чутливість у людини. Наслідуючи діяльнісний підхід (Леонт'єв, 1981), можемо формувати суб'єктивні відчуття інтенсивності церебрального енергетичного обміну – нову перцептивну базу, що дозволяє людині використовувати нейробіологічний резонанс, відстежувати його появу» [5, с. 132]. Для нашого дослідження є важливим висновок про наявність та значимість нейробіологічного резонансу для поширення комунікативних можливостей людини, що звертається до християнської релігії, та забезпечення більш високого та якісного рівня її міжособистісної взаємодії та внутрішньоособистісної комунікації. Також, на наш погляд, важливим є доведення автором того, що «вияв нейробіологічного резонансу є характерним для звичайної життєдіяльності кожної людини. Як правило, його вияв має наслідком легкість розуміння однієї людини іншою, коли люди розуміють один одного з півслова, сімультанно, та створюється враження, що вони мислять нібито однаково» [5, с. 132]. А.-В. Бурова конкретизує: «Усвідомлене використання цього... явища, розуміння нейробіологічного резонансу не як випадкового, а як необхідного компонента ефективного освітнього процесу дозволить нам перейти на якісно інший рівень пізнання. ... Ми припускаємо, що у процесі нейробіологічного резонансу відбувається передача внутрішньої організації знання. Необхідне подальше ... вивчення нейробіологічного резонансу для розуміння механізмів його виникнення і можливостей управління цим явищем» [5, с. 132]. Вона доводить доцільність подальшого вивчення механізму нейробіологічного резонансу, оскільки це допоможе людині розуміти

цілеспрямовані дії інших людей, швидше поглиблювати свою індивідуальну емпатію, навчитись виконувати принципово нові дії лише на основі простого спостереження. Обґрунтовується значний результативний ефект використання нейробіологічного резонансу, який пропонується розглядати в якості способу внутрішньої роботи, внутрішнього високоефективного управління та організації для людини нового знання. А.-В. Бурова розглядає резонанс як засіб розширення меж пізнавальної спроможності сучасної людини. В цих дослідженнях вчена спирається на результати пошукової роботи всесвітньо відомого нейрокогнітивіста, професора Пармського університету, Джакомо Ріццолатті [6], який ще у 90-ті роки минулого століття, разом з К. Сінігалья, відкрив наявність специфічних дзеркальних нейронів та пояснив їх основні функції. На базі тривалої експериментальної роботи ним було доведено, що саме дзеркальні нейрони відповідають не лише за дії самої людини, але і слідкують за діями, що виконує інша особа. З точки зору тематики дослідження, вважаємо важливим наступний висновок вченого: «Виявлені в експериментах ... комунікативні нейрони ... відповідають на дії без усяких предметів (нетранзитивність), але важливі для спілкування (жести, пози, рухи губами) ... Ще більшою мірою кодування не транзитивність, важливих для комунікації дій, властиво дзеркальним нейронам людини, ці нейрони можуть кодувати не тільки окремі дії іншого, але і послідовність дій» [6, с. 10]. Більш того, наукові дослідження вченого дозволяють зрозуміти природу механізму, що забезпечує екстраполяцію християнського сакрального сенсу у процесі сприйняття людиною суті символічного сакрального художнього образу. Так, вчений доводить багатофункціональність дзеркальних нейронів і зазначає, що завдяки «системам дзеркальних нейронів мозок встановлює відповідність між образом дії і дією. Вони забезпечують формування в мозку спостерігача репрезентації дії, виробленого іншим індивідом і опис цієї дії в термінах власного моторного акту спостерігача. ... Моторне знання про наші власні дії є необхідна і достатня умова негайного розуміння дій інших» [6, с. 9]. Вчений доводить, що цей різновид нейронів функціонально дозволяє людині розуміти дії інших та, навіть, їх наміри і причини, що викликали ці наміри, а «емоційні» дзеркальні нейрони забезпечують миттєво, симультанне розуміння емоції іншої людини. Досягнення Дж. Ріццолатті, у галузі нейрокогнітивістики, дозволяють, у нашому дослідженні, виходити з того, що відчуття довіри віруючого до сенсу сакрального художнього образу твору християнського мистецтва, в певній мірі, зумовлено не лише розумінням людиною суті символічного сакрального образу твору мистецтва, а й власним відношення до суті його сенсу, тобто

«внутрішньої установки на співпереживання» [6, с. 12]. Дж. Ріццолатті акцентує увагу на тому, що «навіть таке соціальне явище як спілкування між людьми, може бути обумовлено біологічними факторами, пов'язаними з роботою мозку» [6, с. 12].

Врахування висновків вчених щодо наявності дзеркальних нейронів в мозку людини, специфіки механізмів нейробиологічного резонансу, у процесі сприйняття людиною змісту символічних сакральних художніх образів, відкриває перед нами можливість пізнання причин, що забезпечують миттєвість прийняття людиною сенсу сакрального художнього образу як дійсно існуючого в його особистому реально-іреальному світі.

У науці, також має місце і такий вид резонансу як політичний, специфіка якого розкривається у формуванні, в межах політичного простору, резонансних зв'язків, якими, за твердженням науковців, можна керувати та досягати позитивного ставлення населення до змісту політики владних структур. З цією метою «... державна влада задіює ефект «зворотних зв'язків», підтверджує свою здатність керувати політичними процесами у суспільстві. Політичні резонанси створюються або перетворюються за допомогою медіа-подій, формованих самою владою через ЗМІ. Від того, хто точніше, оперативніше, гнучкіше формує резонанси, беручи до уваги настрої і очікування мас, керуючи ними, – залежить домінування влади чи опозиції у публічному просторі. Грамотне і своєчасне ініціювання та управління політичними резонансами дозволяє, у свою чергу, управляти суспільними думками та очікуваннями, публічною сферою і в кінцевому підсумку – політичною ситуацією» [7, с. 157]. Безумовно, політичний резонанс реалізовується зовсім у іншій сфері людської життєдіяльності і знаходиться далеко від сфери впливу на людину християнської релігії. Але, зацентруємо увагу на значенні умов, наявність яких забезпечує прояв резонансу цього виду, а також присутність ознак системності, яку зумовлює наявність таких елементів: а) соціально-політичний простір; б) влада, що виконує роль суб'єкта політичного впливу на громадян; в) громадяни, які виступають в якості об'єкту політичного впливу. Тобто, політичний резонанс виявляється в межах функціонуючої системи «влада, як суб'єкт політичного впливу на громадян – соціально-політичний простір – громадяни, як об'єкт політичного впливу». Також, можемо передбачити безпосереднє значення змісту політичних програм, які презентуються громадськості з боку владних структур та зміст яких виступає в якості засобу резонансного впливу на громадську свідомість.

Вчені вказують також і на наявність та значення духовного резонансу, пояснюючи специфіку та закономірності його прояву. Крім ду-

ховного, в науці, розглядається і семантичний резонанс як резонанс сенсів, а також і педагогічний, що розуміється як єдність духовного та семантичного.

Так, Г. Звенігородська та С. Сандалова доводять, що поза синтезу духовного та семантичного резонансів в освітянському просторі навчальний процес не може здійснюватися взагалі [8, с. 68-69]. Вчені виходять з позиції, що «семантичний резонанс у просторі освітнього процесу, на нашу думку, може виникнути при зустрічі суб'єкта зі знаннями (інформацією), тобто однією з компонент змісту освіти у вигляді словесного, рукописного, друкованого або електронного тексту, що вимагає індивідуального сприйняття осмислення, розуміння, оцінки, відносини і тощо» [9, с. 262]. Тож, звертаємо увагу на значення, в межах цього виду резонансу, за аналогією з політичним, також наявності трьох основних системних складових, що зумовлюють прояв та загальну специфіку семантичного резонансу: а) безпосередній освітянський простір; б) педагог, як суб'єкт впливу на учнів; в) учні, як об'єкт педагогічного впливу. Разом з тим, вирішальне значення мають і засоби, що стимулюють прояв відповідного резонансу. В їх якості виступає різноманіття носіїв навчальної інформації, зокрема мовні, друковані, електронні, інші тексти, зміст яких підлягає усвідомленню з боку учня. Відповідно, самі учні знаходяться в динаміці взаємодії та взаємообумовленості в рамках функціонуючої педагогічної системи «вчитель як суб'єкт педагогічного впливу – педагогічне середовище – учні як об'єкт педагогічного впливу».

Таким чином, спираючись на закономірності синергетичного та особистісно-орієнтованого підходів, у дослідженні виходимо з того, що людина, яка добровільно приходить до Храму, зі своїми проблемами та почуттями, є вільною в обранні свого подальшого життєвого шляху – за характером цивільного, чи, навпаки, релігійного. Тож, зазначимо, що ця свобода зумовлюється та, навіть, гарантується їй тим, що за певних обставин, людина, яка прийшла до Храму у стані відчаю та психологічного напруження, може самостійно (за своїм бажанням, чи спонтанно, інтуїтивно, не усвідомлено тощо) перейти зі статусу об'єкта релігійного впливу, в межах системи «сакральний художній образ християнського мистецтва, як суб'єкт релігійного впливу – релігійне середовище Храму – людина, як об'єкт релігійного впливу», в інший статус: «людина, як суб'єкт релігійного самовпливу – релігійне середовище Храму – символічний художній образ твору християнського мистецтва, як засіб її релігійного самовпливу».

Отже, перехід у статус суб'єкта релігійного самовпливу, у процесі цієї взаємодії, детермінує розкодування сенсу християнського ху-

дожнього образу завдяки механізмам інтеріоризації і екстраполяції та самостійного надання цьому сенсу сакральної значущості. Саме така динаміка зумовлює прийняття людиною ідей християнства, з відповідним наступним підкоренням власного життя їх вимогам як прояву коеволюційного ефекту. Цей процес відбувається в межах вже іншої системи взаємозв'язку, а саме «сакральний сенс символічного християнського художнього образу, як суб'єкт впливу на людину – людина, як добровільний об'єкт релігійного впливу з боку цього ідеалізованого, нею, ірреально існуючого сакрального сенсу». Разом з тим, зазначимо, що такого кінцевого результату може і не відбутися, якщо людина буде продовжувати залишатися у релігійному полі Храму в статусі об'єкту впливу на неї сакральних образів творів християнського мистецтва.

Таким чином, відповідно до закономірностей синергетичного підходу, виникнення необхідного зворотного зв'язку, який забезпечує ефект прийняття людиною ідеї християнської релігії закладених у мистецьких творах, забезпечується резонансом, за видом релігійним. Його функції виявлятися у стимулюючій синхронізації дії механізмів інтеріоризації та екстраполяції християнського сакрального сенсу з наступним прийняттям людиною цього сакрального сенсу.

Література

1. *Брушлинский А. В.* Субъект: мышление, учение, воображение / Андрей Владимирович Брушлинский. – М.: Издательство «Институт практической психологии»; Воронеж: НПО «Модэкс», 1996. – 392 с.
2. *Дубров А. П., Пушкин В. Н.* Парапсихология и современное естествознание // А. П. Дубров, В. Н. Пушкин. – М., СПб: «Соваминко», 1989. – 280 с. ил.
3. *Ухтомский А. А.* О резонансной теории нервного проведения // Алексей Алексеевич Ухтомский // Собр. соч. Т.6. – Л.: ЛГУ. – С. 50-55.
4. *Морозов В. П.* Резонансная техника пения и речи. Методики мастеров. Сольное, хоровое пение, сценическая речь // Владимир Петрович Морозов. – М.: Когито-Центр, 2013. – Режим доступа: http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=9366968.
5. *Бурова А. В.* Нейробиологический резонанс как новая возможность расширения границ познавательных способностей человека // Аделия-Влада Бурова / Материалы Международной научной конференции «Человек, субъект, личность в современной психологии», посвященной 80-летию А. В. Брушлинского. 10-11 октября 2013 года. Том 3. / Отв. ред. А. Л. Журавлев, Е. А. Сергиенко. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2013. – 600 с.
6. *Риццолатти Дж., Синигалья К.* Зеркала в мозге: О механизмах совместного действия и сопереживания // Дж. Риццолатти, К. Синигалья / Пер. с англ. О. А. Кураковой, М. В. Фаликман. – М.: Языки славянских культур, 2012. – 208 с. (*Вклеїка в конце книги*).

7. Андреев А. В. Публичная политика «Online» и проблема управления политическими резонансами // Андрей Владимирович Андреев / Вестник КемГУ. – №3 (51), 2012. – С.154-157.

8. Звенигородская Г. П., Сандалова С. Я. Эвристичность педагогического резонанса в образовательном процессе // Г. П. Звенигородская, С. Я. Сандалова / Педагогическое образование и наука. – № 5, 2011. – С. 65-71.

9. Сандалова С. Я. Педагогический резонанс как состояние субъектов педагогической деятельности // Светлана Яковлевна Сандалова / Вестник бурятского государственного университета. –№ 15, 2010. – С. 262 – 266.

Лещенко А. М.

ФЕНОМЕН РЕЛИГИОЗНОГО РЕЗОНАНСА

Определяются факторы, которые, при формальном наличии одинаково действующих обстоятельств и механизмов, в процессе восприятия людьми произведений христианского сакрального искусства, обуславливают избирательность этого влияния на каждого человека. Доказывается, что возникновение обоюдной взаимосвязи между человеком-реципиентом и смыслом, который транслируется произведением христианского сакрального искусства, обеспечивает эффект принятия им идей христианского вероучения заложенных в художественных произведениях. Этот процесс реализовывается благодаря религиозному резонансу.

Его функции оказываются в стимулирующей синхронизации действия механизмов интериоризации и экстраполяции христианского сакрального смысла с последующим принятием человеком сакрального смысла.

Ключевые слова: христианское сакральное искусство, система, резонанс, религиозный резонанс.

Leshchenko A. M.

PHENOMENON OF RELIGIOUS RESONANCE

Are identified the factors which, at formal availability of conditions and mechanisms functioning in a similar way during perception of works of Christian sacred art, form peculiarity of this effect on each person. It is proved that occurrence of mutual interrelation between a person-recipient and the sense transmitted by a work of Christian sacred art provides the effect of acceptance by the person ideas of Christian Belief Study expressed in art works. This process is executed due to religious resonance.

The study, based on the pattern of synergic and personality-centered approach, considers that a person, who voluntarily comes to the Temple with his problems and feelings, is free in his choice of his further life way – either civil or, on the contrary, religious. This freedom is conditioned by the fact that under certain circumstances, the person who has come to the Temple in despair or under psychological tension can himself (by his wish or on the spot, by his instinct, without realizing that) transfer from the status of the object of religious influence in the system of «a sacred art

image of Christian art as the subject of religious influence – religious environment of the Temple – a person as the object of religious influence» into another status: «a person as the subject of religious self-influence – religious environment of the Temple – a symbolic art image of a work of Christian art as a means of its religious self-impact.

It is identified that the transfer from the status of the subject of religious self-impact during this interaction is determined by decoding the sense of the Christian art image due to mechanisms of interiorization and extrapolation as well as self-giving this sense some sacred value. This very dynamics leads to perception of the person ideas of Christianity with appropriate further obedience of his life to their requirements as a manifestation of co-evolutionary effect. This process already takes place in another system of interrelation, namely, «sacred sense of a symbolic Christian art image as the subject of impact on a person – the person as a voluntary object of religious impact by the idealized, by him, irreally existing sacred sense».

It is emphasized that this final result may not occur if the person keeps remaining in the religious environment of the Temple in the status of the object of impact on him by sacred images of works of Christian art.

Thus, religious resonance has the defining role in perception of Christian sacred art, has a religious resonance; and its functions are executed in stimulatory synchronization of mechanisms of interiorization and extrapolation with follow-up acceptance of the sacred sense by the person.

Key words: *Christian sacred art, system, resonance, religious resonance.*

Надійшла до редакції 27.04.2016 р.

